

Anàlisi del **Sondeig** **d'Opinió** de Catalunya de l'ICPS 2021

Desembre de 2021

Mario Ríos Fernández

Polítol·leg i professor associat a la UB i la UdG, col·laborador de l'Aula de Treball i Societat de la Fundació Cipriano García – CCOO de Catalunya

fundació
cipriano
garcía

Anàlisi del **Sondeig d'Opinió** de Catalunya de l'ICPS 2021

Mario Ríos Fernández, polític i professor associat a la UB i la UdG, col·laborador de l'Aula de Treball i Societat de la Fundació Cipriano García - CCOO de Catalunya

El desembre de 2021, l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS), adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), ha fet públic el seu Sondeig d'Opinió de Catalunya que porta fent anualment des de 1989. Aquest informe en descriu i analitza el seu contingut. (enllaç al [document](#))

Principals tendències del sondeig de l'ICPS

Una situació personal bona en un context clarament negatiu. L'estudi de l'ICPS mostra com millora la percepció en clau individual en el darrer any. Tant a nivell personal com econòmic. La suma de respostes positives sumen més que les negatives tot i que hi ha una diferència: hi ha més respostes positives sobre la situació personal (més del 50%) que sobre la situació econòmica individual (40%). També existeix un optimisme respecte que la situació econòmica personal vagi a millor durant el proper any: un 35,6% creu que anirà a millor i només un 17,5% que no ho farà. En canvi, la situació econòmica de Catalunya i d'Espanya, en canvi, és percebuda com a clarament negativa i la seva evolució al llarg dels darrers anys és negativa: més del 55% dels enquestats afirma que és dolenta o molt dolenta. Tot i això es produeix una remuntada respecte de l'any anterior, clarament marcat pels efectes econòmics, socials i laborals de la pandèmia. La situació política segueix la mateixa tendència tot i que les respostes negatives descendeixen respecte dels valors del primer any pandèmic. Ara bé, les respostes negatives superen el 70% respecte Espanya i el 60% respecte Catalunya. Sigui com sigui, ni la percepció de la situació econòmica o política són positives entre els ciutadans.

Economia i serveis públics, els temes més importants per a la ciutadania. Preguntats sobre ordenar a nivell d'importància un seguit de temes, veiem com el primer d'ells és la situació econòmica, els salaris i l'atur, amb un 21,3% de les respostes. L'economia és cabdal i estem tornant de manera clara a l'eix socioeconòmic. El segon tema més important és el funcionament dels serveis públics, és a dir, sanitat, educació, etc. Els dos estan pràcticament empatats i dibuixen un escenari on la redistribució i el paper de les institucions públiques serà important en la Catalunya postpandèmica. El tercer problema és la de-

fensa dels drets i llibertats amb un 15% i, molt a prop, trobem el masclisme i la violència contra les dones amb un 14,3%. El canvi climàtic es situa amb un 12,8% en cinquè lloc. Tanca l'organització territorial de l'Estat amb un 1,5%.

Una població que passa de la política i una política que només genera sentiments negatius. Es produeix un increment clar del desinterès per la política. L'any 2020 va significar el trencament d'una tendència constant de politització en la societat catalana sent el primer any des de 2014 en el que una majoria de ciutadans responia esta poc o gens interessat en la política. 2021 consolida aquesta resposta i marca un màxim de despolitització en els darrers 9 anys: el 55,4% dels enquestats es mostra poc o gens interessat en la política. A més, també creix el desinterès per la política espanyola, que ja era creixent (62,8%), i, per primer cop, el desinterès per la política catalana supera l'interès (51,3%). Això no es produïa des de 2010. Els anys de la passió política han passat. Això ho consolida l'augment de les respostes d'aquells que no discuteixen mai o rarament de política amb el seu entorn que també assoleixen un màxim històric des de 2011 amb un 43% de les respostes. Encara més sobre la qüestió de la politització, trobem com un 26,3% dels enquestats consideren que la política els hi genera desconfiança i un 21% frustració. Un 12,3% avorriment i un 11,9% irritació. A més d'un 6,8% indiferència. Només un 12,4% cita interès com a sentiment positiu i compromís amb un 6,3% cau al setè lloc. La majoria de la població només té sentiments negatius cap a la política.

Les institucions locals, les úniques que aproven. Només els Ajuntaments (5,13) aproven en un context on la resta d'institucions, principalment els partits que son la segona institució pitjor valorada, suspenen clarament. La Generalitat suspèn però és millor valorada que el Govern central (4,21 vs. 3,81). La UE es queda fregant l'aprovat amb un 4,99 sobre 10. La gestió de la Generalitat és la pitjor dels darrers anys amb un descens dramàtic en les valoracions positives que no assoleixen ni un 12% mentre que les negatives arriben al 45%. La majoria afirma que la gestió és normal. La gestió del Govern Central obté la valoració menys negativa de la sèrie històrica però més del 57% creen que la seva gestió és dolenta o molt dolenta. El grau d'animadversió cap a la gestió de les principals institucions també dibuixa un escenari clarament de desafecció política.

Estabilitat en les preferències territorials: l'estat independent domina a la baixa amb unes opcions que no son alternatives reals. Un 35,3% dels enquestats es decanta per l'estat independent com a millor model per a Catalunya en la seva relació amb Espanya. És la xifra més baixa des de la gran manifestació independentista de 2012. L'autonomisme obté un 25,5% de les respostes i porta 3 anys estancat en aquesta xifra. El federalisme, per la seva banda, tot i que s'incrementa lleugerament fins a assolir un 21,2%, segueix ocupant la tercera plaça a certa distància de la segona i molt allunyat de l'independentisme. L'estat regional és una opció minoritària. Tot i la tendència a la baixa de

l'independentisme, no hi ha model territorial alternatiu que li pugui disputar ser majoritari. Tanmateix, les opcions que mostren una pertinença a Espanya son clarament superiors a la que no. De fet, fins al 52,9% dels enquestats volen que Catalunya forma part d'Espanya i un 39,4% que no. La resta es mostra indecís o li és igual.

El procés, cada cop menys interessant. Si centrem l'anàlisi de l'interès polític en el tema de la independència de Catalunya veiem com el seu interès va a la baixa: l'interès ciutadà pel procés obté el seu percentatge més baix d'interès dels darrers 4 anys amb un 64,7% (al 2018 era més del 80%) mentre que un 34,6% afirma tenir poc o gens interès en aquest tema. El desinterès ha pujat en 15 punts, els mateixos que ha baixat l'interès. A més, si en el bienni 2018-2019 el tema encara era recurrent amb l'entorn, a partir de 2020 es produeix una inversió en la tendència i ja son més de 2/3 dels catalans i les catalanes els que parlen poc sovint o mai sobre aquest tema amb els seus amics, familiars o coneguts. Tanmateix, encara hi ha més votants que assegurin que a l'hora de decidir el seu vot la qüestió independentista és el més important o més important (31,6%) que aquells que diuen que és poc o gens important (23,3%).

La lluita entre les expectatives i la realitat al voltant del procés sobiranista. Tot i que a un 29,3% dels enquestats li agradaria que el procés acabés amb la independència de Catalunya, només un 8% creuen que acabarà així. De fet, des de 2015, tots dos han anat a la baixa passant d'un 37,8% en el primer cas a l'actual 29,3%, i del 17,1% al 8%. Tant a nivell de preferències com de creences, l'horitzó independentista es debilita notablement. Tanmateix, tant a nivell de preferències com de creences, l'opció majoritària és la de que el procés acabarà amb un acord entre Espanya i Catalunya per dotar de més autogovern al país. Les puntuacions son superiors al 40% de manera clara. Per electorats, veiem com entre els votants dels Comuns es desitja principalment que el procés acabi amb un acord amb Espanya per incrementar l'autogovern català: un 81,7% d'aquest electorat opta per aquesta preferència. És interessant veure també com fins a un 67,5% dels votants socialistes volen això (i un 29,5% que s'abandoni directament el procés sense resultats) i com ERC està dividida entre el 52,8% que vol que el procés acabi amb la independència de Catalunya i la del 43,7% que vol un acord d'autogovern. La paradoxa estratègica d'ERC queda més exposada quan analitzem com creuen els seus votants que acabarà el procés: només el 9,8% creuen que acabarà amb la independència. Un 48% creuen que acabarà amb un acord d'autogovern i un 29,1% que acabarà amb l'abandonament del procés. Entre els votants de Junts, a nivell de preferències, més d'un 80% vol la independència, però en canvi, a nivell de creure el que passarà, només un 29,4% creuen que Catalunya acabarà assolint la independència. Entre els votants dels Comuns, un 54,9% creuen que acabarà amb un acord d'autogovern però també un 28% creuen que acabarà amb l'abandonament de les reclamacions independentistes.

Els indults, un gran consens de país. Més del 60% dels enquestats assegura mostrar-se d'acord amb la concessió dels indults als dirigents independentistes empresonats. Aquesta xifra és absoluta entre els votants independentistes i entre els de l'espai dels Comuns. Els votants d'ERC es mostren més aviat d'acord amb això amb un 87% de les respostes, els Comuns amb un 80,5%, els de Junts amb un 78,2% i els de la CUP amb un 73,2%. Entre els votants socialistes aquesta posició també és clarament majoritària, amb un 64,5% a favor de l'indult. En canvi, entre els votants dels partits de dreta o d'extrema dreta els percentatges s'inverteixen. Hem de tenir clar que un 26,5% dels votants catalans es mostren en desacord amb la concessió dels indults.

Més valoracions positives que negatives respecte la Taula de Diàleg. Un 32,9% dels enquestats valora positivament (molt bé o bé) la taula de diàleg entre el govern de Catalunya i el d'Espanya. Un 29,7%, per contra, la valora de manera negativa. Un 31,2% no es posiciona ni a un costat ni a l'altre. Si analitzem per electorats, veiem com els votants dels Comuns són els més entusiasmats i els menys crítics: un 52,4% la valora molt bé o bé i un 13,4% es posiciona al cantó contrari. Unes puntuacions similars a les dels votants socialistes, on un 51,2% es posiciona favorablement i un 14,5% en contra. En el cas d'ERC, un 42,5% també ho valora molt positivament i un 23,2% ho fa de manera contrària. La diferència amb els votants de Junts o la CUP és clara: en aquests electorats les opinions contràries a la Taula de Diàleg superen el 50% i les favorables giren al voltant del 13%. Existeix una divisió clara entre els votants independentistes i un major entusiasme entre els votants dels tres partits que més han lluitat per ella.

La majoria d'enquestats creuen que la Taula de Diàleg no donarà resultats. Un 56% dels enquestats creu que el mecanisme de negociació entre els dos governs no donarà fruits: un 30,3% creu que probablement no donarà resultats i un 25,7% està segur de que no ho farà. Només un 7,3% creu que segur que si donarà resultats i un 31% que probablement si ho faci. Hi ha opinions força més pessimistes que optimistes en relació a la possibilitat d'un acord entre els dos governs. Per electorats, veiem com aquells que creuen que hi haurà resultat positiu són majoritàriament els votants del PSC (52,4%), els dels Comuns (52,4%) i els de Vox, que per raons contràries, creuen que també amb un 53,6%. Entre l'independentisme, en canvi, existeix un fort pessimisme: més del 80% dels votants de la CUP i de Junts creuen que la Taula de Diàleg no donarà fruits i un 60,2% dels d'ERC també. Tanmateix, un 37% dels d'ERC són optimistes sobre aquesta qüestió.

Finançament i competències, les sortides amb més consens com a resultats de la Taula de Diàleg. El referèndum es situa en els dos terços. Un 82% dels enquestats es mostra a favor de que es millori el finançament i els recursos de la Generalitat de Catalunya. La segona preferència amb més consens és dotar de més competències la Generalitat de Catalunya. La suma de

les dues coses faria possible un notable increment de l'autogovern català. La tercera opció amb la que els enquestats estan més a favor és la d'aprovar una amnistia per a totes les persones encausades durant el procés sobiranista amb un 66,6%. El referèndum sobre la independència de Catalunya es situa en un empat tècnic amb aquesta darrera opció i obté un 66,5% de les respostes.

Conclusions sociopolítiques

Un cop comentades i analitzades les principals dades de context del Sondeig d'Opinió de l'ICPS, podem dibuixar un seguit de conclusions sociopolítiques:

1. El procés és cosa del passat. La majoria d'indicadors mostren com l'interès per aquest tema va a la baixa i com ja no apareix ni entre els principals problemes. La societat catalana ha passat d'estar obsessionada amb el debat polític al voltant de la independència de Catalunya a créixer en el desinterès per ell. L'escenari que es dibuixa és el d'un independentisme que, tot i ser l'opció que rep més suports, ha perdut pistonada i ja no és el tema que articula la política catalana al perdre l'interès social, polític i mediàtic. Ara bé, això no vol dir que hi hagi canvis en el comportament electoral a Catalunya. És massa d'hora perquè la política de transferències significatives entre els blocs s'obri però si que és un primer pas perquè la política catalana giri al voltant d'altres temes.

2. La pèrdua de la passió política es confirma en tots els àmbits. Catalunya viu un moment fred a nivell polític i no només en l'àmbit nacional. Tots els indicadors ens mostren com la societat catalana està farta de la política. Hem viscut una dècada intensa a nivell polític amb la suma del procés sobiranista i el 15M i les seves derivades polítiques i electorals i, ara mateix, aquest alt grau de politització s'ha acabat i el que queda és un profund desinterès, a més de sentiments negatius cap a la política. Tot això ens porta a una societat desmobilitzada on els grans discursos al voltant de grans canvis i transformacions o al voltant del compromís polític xocaran amb una realitat d'indiferència en el millor dels casos. Adaptar-se a aquest context i situar temes tangibles i materials i parlar d'opcions de canvi real amb diferents institucions intermediadores és la guia per sobreviure a aquest moment de despolitització.

3. Les conseqüències de la pandèmia reforcen l'eix socioeconòmic. Economia i serveis públics, és a dir, distribució i redistribució de recursos són els temes considerats més importants per la ciutadania. Els discursos econòmics i socials que ofereixin seguretat i certeses davant d'un món en constant transformació seran necessaris. Cal parlar de model econòmic, de serveis públics i de desigualtat. I això caldrà lligar-ho a la transició ecològica, que és l'altre gran vector de canvi i també una de les principals preocupacions de la ciutadania a Catalunya. És vital treballar en projectes que reforcin l'aposta per aquest eix.

4. L'independentisme, clarament dividit. Existeixen dos independentismes i no només en l'arena electoral. Aquesta enquesta dibuixa amb claredat com l'independentisme s'ha dividit entre el pactista o pragmàtic, hegemunitzat per ERC, i el que encara viu al 2017 i que conforma gran part de l'electorat de Junts i de la CUP. Això explica moltes de les dinàmiques polítiques que es veuen a Catalunya. També mostra com les preferències dels votants d'ERC i dels Comuns no estan tan allunyades en molts aspectes o s'assemblen més que entre l'electorat republicà i el de la resta de partits independentistes.

5. Pessimisme sobre la resolució del conflicte polític. A Catalunya, la majoria d'enquestats valoren positivament la Taula de Diàleg però no esperen gaire cosa d'ella. Amplis segments de la població creuen que no sortirà res de la Taula de Diàleg. Cap resultat tangible. Una creença que entronca amb el moment de despolitització i de desil·lusió o frustració cap als seus resultats. El futur de la Taula de Diàleg pot despolititzar encara més a la població catalana i dividir l'independentisme. Tanmateix, existeixen solucions de consens que gaudirien d'un ampli suport, en especial, la millora de l'autogovern. El referèndum segueix sent important a Catalunya tot i que hagi passat a un segon pla.